

تحلیل وضعیت زنان سرپرست خانوار در جمهوری اسلامی ایران

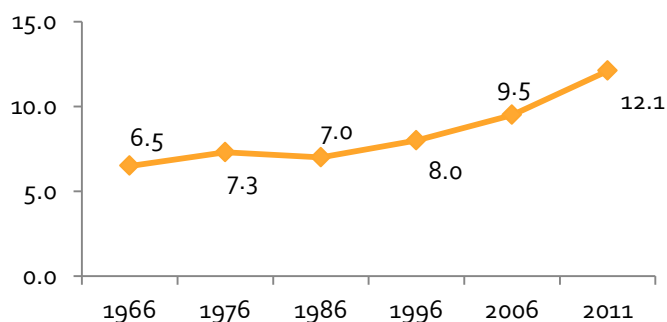

پیشینه

این گزارش میتواند بطور موثر به سیاست گذاران و تصمیم سازان در راستای طراحی و تدوین سیاست ها و برنامه های ملی به منظور مقابله با پیامدهای این موضوع در کشور کمک کند. همچنین این گزارش تحلیلی در مجموعه ای از جلسات و گفتگوهای سیاست گذرای و ترویجی با ذینفعان مرتبط به منظور تقویت بیشتر ظرفیت دولت استفاده خواهد شد.

زنان سرپرست خانوار ۱۲ درصد - یا بیش از ۲,۵ میلیون - از جمعیت تمام خانوار های ایرانی را تشکیل می دهند. این رقم یک افزایش ۷۲ درصدی در پانزده سال گذشته داشته است. نسبت امید به زندگی در زنان بالاتر از مردان است و زنان سالمند به دلیل مرگ همسرانشان و افزایش میزان طلاق در حال تبدیل شدن به سرپرستان خانوار هستند. ۷۱,۴ درصد از زنان سرپرست خانوار بیوه و ۱۳,۶ درصد متاهل هستند، ۱۰ درصد طلاق گرفته اند و ۵ درصد هرگز ازدواج نکرده اند.

زنان سرپرست خانوار (درصد)

جمهوری اسلامی ایران در حال تجربه تغییرات سریع اجتماعی - اقتصادی و جمعیت شناختی است. صندوق جمعیت سازمان ملل متحد با همکاری گروه جمعیت شناسی دانشگاه تهران و مرکز آمار ایران/پژوهشکده آمار، تحلیل وضعیت جامع ای را در مورد زنان سرپرست خانوار در کشور به عنوان یکی از چهار پدیده نوظهور جمعیتی، انجام داده است.

وضعیت سلامت

- در همه دهک های درآمدی، به طور متوسط مخارج سرانه بهداشتی برای زنان سرپرست خانوار بیشتر از مردان سرپرست خانوار است.
- ۷/۹ درصد از زنان سرپرست خانوار از معلولیت و بیماری های جسمی و روانی رنج می برند و ۳۰ درصد به دلیل مسائل مرتبط با سلامت قادر به کار نمی باشند.
- بر اساس گزارش کمیته امداد امام خمینی، از مجموع ۱,۷۶۱,۹۸۰ خانوار تحت پوشش در سال ۱۳۹۰، ۵۶/۱۶ درصد خانوار ها دارای سرپرست زن بوده اند. بر این اساس ۰/۸ درصد زنان سرپرست معلول و ۷/۱ درصد آنان از بیماری جسمی یا روانی رنج می برده اند. علاوه بر آن ۳۰/۱ درصد زنان سرپرست خانوار از کار افتاده اند.

وضعیت اقتصادی

- از لحاظ اقتصادی، زنان سرپرست خانوار آسیب پذیرتر از مردان سرپرست خانوار هستند. ۴۳ درصد از زنان سرپرست خانوار در دو دهک پایین درآمدی قرار دارند در حالی که تنها ۱۶ درصد مردان سرپرست خانوار در این دسته قرار می گیرند.
- بیشترین سهم زنان سرپرست خانوار در دو دهک پایین درآمدی در استان سیستان و بلوچستان می باشد (۶۴ درصد).
- درآمد متوسط زنان سرپرست خانوار حدود ۶۵ درصد میانگین درآمد مردان سرپرست خانوار است. اشتغال در بین زنان سرپرست خانوار در مقایسه با مردان به طور قابل توجهی پایین تر است.
- متوسط سن زنان سرپرست خانوار در ایران ۵۷,۶ (۴۴,۱ سال برای مردان) است. زنان سرپرست خانوار عمدتاً توسط زنان میانسال (۳۵-۶۴ ساله)، و به دنبال آن توسط زنان سالمند بالای ۶۵ سال سرپرستی می شوند.

پیشنهادات

- با توجه به محدودیت داده و اطلاعات در زمینه وضعیت سلامت و تغذیه زنان سرپرست خانوار، انجام بیشتر تجزیه و تحلیل های جامع و عمقی از وضعیت زنان سرپرست خانوار برای توسعه برنامه های هدف مند توصیه می گردد.
- تولید داده های تفکیک شده در مورد زنان سرپرست خانوار در بررسی های آینده سلامت ضروری می باشد.
- رفع کاستی ها در مورد قوانین مرتبط با زنان سرپرست خانوار و اجرای آن و همچنین عدم هماهنگی میان سازمان هایی که در مورد زنان سرپرست خانوار فعالیت می کنند، توصیه می گردد. علاوه، نیاز به افزایش حمایت دولت از جامعه مدنی در ارائه خدمات به زنان سرپرست خانوار بایستی مورد توجه قرار گیرد.
- ایجاد یک شورای عالی متشکل از شرکای دولتی و غیر دولتی مرتبط، به منظور طراحی یک برنامه ملی در زمینه زنان سرپرست خانوار پیشنهاد می شود.
- ضروری است یک بانک داده های یکپارچه در زمینه زنان سرپرست خانوار، به منظور جمع آوری همه داده های موجود ایجاد گردد.
- خدماتی از قبیل ارائه بیمه عمر و همچنین حمایت های جسمی و روانی برای زنان سرپرست خانوار بایستی تقویت شوند.
- استفاده از تجربه های بین المللی جهت تقویت بیشتر برنامه های ملی و سیاست ها می تواند مفید باشد.

وضعیت اجتماعی-جمعیت شناختی

- زنان سرپرست خانوار مدارک تحصیلی پایین تر و نیز نرخ سواد پایین تری نسبت به مردان سرپرست خانوار دارند.
- ۱۶,۶ درصد از زنان سرپرست خانوار در سیستان و بلوچستان زندگی می کنند - که بالاترین میزان در کشور است.
- ۴۴ درصد از زنان سرپرست خانوار در سنین ۳۵ تا ۶۴ سال بی سواد هستند. این رقم برای زنان سرپرست خانوار بالای ۶۵ سال، حدود ۸۱ درصد است.
- ۴۱ درصد از زنان سرپرست خانوار به تنهایی زندگی می کنند و حدود نیمی از آنان با فرزندان خود زندگی می کنند.
- کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی بطور متوسط نیازهای ۴۵ درصد از زنان سرپرست خانوار را از طریق ارائه خدمات حمایتی تا حدودی مرتفع می سازند، این حمایت ها شامل کمک هزینه ماهیانه، درمان، بیمه بازنشستگی، آموزش، و آموزش های حرفه ای است.